

नेपाल सरकार

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय

जलवायु परिवर्तनको असर सम्बन्धमा

UNFCCC प्रक्रियामा नेपाल

नेपालले सन् १९९२ जुन १२ मा Rio Earth Summit मा भएको जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय संरचना महासन्धि (United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC) मा हस्ताक्षर गरेको थियो । सन् १९९४ मे २ मा नेपालको संसदबाट अनुमोदन भएपछि यो महासन्धि १९९४ जुलाई ३१ देखि नेपालमा यो महासन्धि लागू भएको छ । UNFCCC अन्तर्गत नेपालले गरेका मुख्य कार्यहरू निम्न बमोजिम छन्:-

१. नेपालले सन् २००४ मा UNFCCC सदस्य राष्ट्रहरू माभ प्रारम्भिक राष्ट्रिय सञ्चार प्रतिवेदन (Initial National Communication Report) प्रस्तुत गरेको थियो ।
२. २००५ सेप्टेम्बर १६ मा नेपालले क्योटो प्रोटोकल (Kyoto Protocol) मा सम्मेलन हुनको लागि प्रोटोकलको अभिलेख अधिकारी समक्ष पेश गरेकोले यो प्रोटोकल २००५ डिसेम्बर १४ देखि लागू भयो ।
३. स्वस्थ विकास संयन्त्र (CDM) बाट लाभ लिन नेपाल सरकारले तत्कालिन वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (अहिलेको विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय) लाई निर्दिष्ट राष्ट्रिय निकाय (Designated National Authority-DNA) को रूपमा पनि काम गर्न तोकेको छ ।
४. नेपालका लागि दिगो विकास एजेन्डा (SDAN) २००३ ले जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विषयलाई आगामी कार्यदिशाका रूपमा ग्रहण गर्‍यो ।
५. नेपाल सरकारले पछिल्लो पटक सार्वजनिक गरेको नीति तथा कार्यक्रममा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन (climate change adaptation) सम्बन्धी विषय पनि समावेश भयो ।

प्रमुख कोशेदुङ्गा

संस्थागत समन्वय: सन् २००९ मा समन्वय तथा नीति निर्माण गर्न सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय जलवायु परिवर्तन परिषद् (Climate Change Council-CCC) को गठन भएको थियो । जलवायु समानुकूलन नमुना कार्यक्रम (Pilot Program for Climate Resilience-PPCR) को प्रयोजनको लागि समेत वातावरण मन्त्रीको अध्यक्षतामा सन् २०११ मा अर्को उच्चस्तरीय समिति पनि गठन भयो । यसका साथै कार्यक्रमहरू नदोहोरिनु भनेर सन् २०१० मै स्थानीय सरकार, गैरसरकारी संस्था, प्राज्ञ र विकास साभेदारहरू सामेल भएको बहु सरोकारवाला जलवायु परिवर्तन अभियान समन्वय समिति (Multi-stakeholder Climate Change Initiatives Coordination Committee-MCCICC) गठन भयो । नेपाल सरकारले २०१० मै जलवायु परिवर्तन, CCC सचिवालय र स्वच्छ विकास संयन्त्र (CDM) गरी तीनवटा शाखाहरू राखी विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महाशाखा स्थापना गर्‍यो । सोही वर्ष वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गत रहने गरी रेड सेलको स्थापना पनि भयो ।

नीति तथा योजना: जलवायु परिवर्तनका असरहरूलाई सम्बोधन गर्न जलवायु परिवर्तन नीति, २०११ ले नीति तथा कार्यनीति उल्लेख भएका छन् । जलवायु तथा वातावरण-मैत्री विकास कार्य गर्न राष्ट्रिय योजना आयोगले २०१० देखि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी योजना अगाडि सारेको छ ।

परियोजनाहरू: नेपालले दोस्रो राष्ट्रिय सञ्चार, प्रविधि मूल्याङ्कन तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी विकास आयोजनाहरू कार्यान्वयन गरेको छ । नेपालले जलवायु लगानी कोष (Climate Investment Fund-CIF) बाट अनुदान पनि सुरक्षित गरिसकेको छ । यस अनुदानलाई PPCR तथा नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्धन कार्यक्रम (Scaling-up Renewable Energy Programme-SREP) मा लगानी हुनेछ । जलवायु परिवर्तनसँग जुध्न अरु द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय सहयोग जुटाउन पहल पनि भएको छ । पर्यावरणमा आधारित अनुकूलन (Ecosystem Based Adaptation-EBA) तथा प्राकृतिक विपद जोखिम न्यूनीकरण (Disaster Risk Reduction-DRR) मा यस्तो सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ ।

नापा र लापा: नेपाल सरकारले नोभेम्बर २०११ मा स्थानीय अनुकूलन योजना कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on Local

Adaptation Plan for Action-LAPA) लाई अनुमोदन गरेको थियो । यसले स्थानीय सहभागितामा नापाका प्राथमिकताहरूलाई लागू गर्न सजिलो बनाउने छन् । सेप्टेम्बर २०१० मा नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको नापाको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न ३५ करोड अमेरिकी डलर भन्दा बढी रकमको आवश्यकता पर्छ ।

जलवायु अर्थतन्त्र: जलवायु परिवर्तनको असरबाट मानव तथा पर्यावरणको रक्षा गर्न जलवायु अनुकूलन तथा सो सम्बन्धी अन्य कार्यका लागि आर्थिक सहयोग जुटाउने कार्य चुनौतीको विषय बन्दै आएको छ । आगामी दिनमा पनि यो चुनौती नै रहिरहने छ । स्वच्छ विकास संयन्त्र (Clean Development Mechanism-CDM) बाट विकास परियोजना तथा अन्य लाभ हासिल गर्न पनि चुनौतीकै सामना गर्नु परेको अवस्था छ । सन् २०११ नोभेम्बरको मध्यसम्ममा जम्मा दुईवटा बायो ग्यास परियोजनाले मात्र CDM को कार्यकारी बोर्डबाट उत्सर्जन न्यूनीकरणको आधिकारिकता (Certified Emission Reductions-CERs) units प्राप्त गरेका थिए । अहिलेसम्म आधा दर्जन जति सि.डि.एम. आयोजनाहरू बोर्डमा विचाराधीन रहेका छन् । आशा गरौं, यी आयोजनाहरूलाई पनि छिट्टै आधिकारिकता प्रदान गरिने छ ।

पर्वतीय पहल (MI): जलवायु परिवर्तनको असरबाट हिमाल तथा यस भेगका मानिसहरूलाई बचाउन महासन्धिको धारा ४.८ ले सम्बोधन गरेको छ । यसको कार्यान्वयनका लागि पर्वतीय पहललाई नेपालले कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

थप जानकारीका लागि:

प्रकाश माथेमा

सहसचिव तथा प्रमुख

जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन महाशाखा

विज्ञान, प्रविधि तथा वातावरण मन्त्रालय

नेपाल सरकार

E-mail: mathema7@yahoo.com

डा. तारानिधि भट्टराई

परियोजना व्यवस्थापक

UNFCCC का लागि नेपालको रणनीतिक सहभागिता,

आई. डि. एस नेपाल

E-mail: idsnepal@wlink.com.np

Climate & Development
Knowledge Network

